Een visie op de multiculturele samenleving van Aruba

Pleidooi voor krachtige democratie als basis voor sociale samenhang

'Immigranten pikken de banen in van de lokale bewoners'

'De meerderheid van de kleine criminaliteit wordt gepleegd door buitenlanders. Dit tast hun morele positie in de samenleving aan en maakt het reguleren van immigratie moeilijker'

'Immigranten doen niet genoeg moeite om te integreren in de maatschappij waarin ze leven.'

'Ze spreken de taal onvoldoende en gedragen zich vaak op een niet-passende manier'

'Buitenlandse vrouwen verleiden de Arubaanse mannen, waardoor vele huwelijken stranden'

"Vooroordelen of op zijn minst zeer ongenuanceerde uitlatingen", aldus professor Ruben Gowricharn. Gowricharn is hoogleraar *Multiculturele samenhang en transnationale onderwerpen* aan de universiteit van Tilburg.

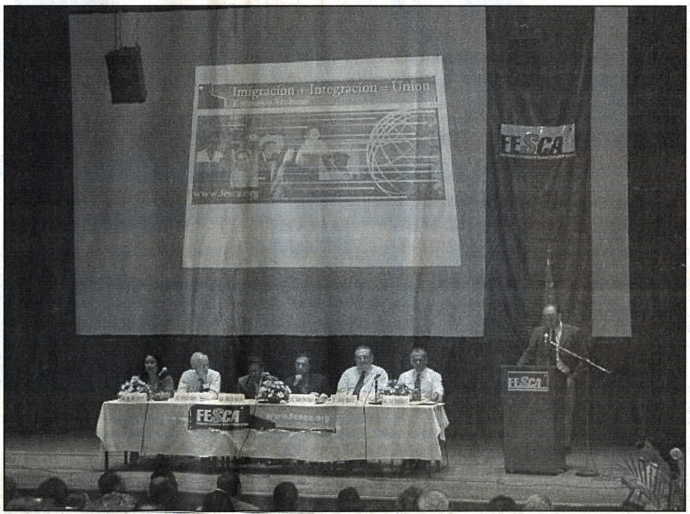

Door Marjanne Havelaar

Op uitnodiging van de Fundacion Estudionan Social Cristian Aruba (Fesca) hield hij onlangs in de Arubaanse schouwburg een voordracht over de stelling "Immigratie plus Integratie creeërt Eenheid". Gowricharn beschouwt het oplossen van de integratieproblematiek als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van zowel de immigranten zelf als van de autochtone bewoners.Tijdens het bestuderen van de literatuur over immigratie en de multiculturele samenleving op Aruba, was een van Gowricharn's bevindingen dat de situatie op Aruba aanzienlijk afwijkt van de omringende eilanden. "De situatie op Aruba is behoorlijk specifiek in de zin van het welvaartsniveau, de afmetingen en de samenstelling van de bevolking. Daarbij is Aruba de afgelopen decennia geconfronteerd met een hoge immigratie, terwijl de meeste andere eilanden in het Caribisch gebied juist te maken hebben met het vertrek van hun bewoners. Daarom kunnen moeilijk vergelijkingen getrokken worden met andere eilanden, ook niet voor wat betreft mogelijke oplossingen van problemen."

Een vergelijking met Westerse landen is volgens Gowricharn echter ook niet op zijn plaats. "Voor Westerse landen geldt dat de grootste groep immigranten mensen zijn die hun vaderland ontvluchtten, vanwege een bepaalde gevaarlijke situatie. Op Aruba bestaat de immigratie doordat de eigen bevolking te klein is om aan de vraag naar arbeiders te kunnen voldoen."

Ondanks de verschillen met andere landen, zijn bepaalde problemen overal aanwezig. Zowel in de rijke landen als in de armere Caribische regio is de bezorgdheid over immigratie en integratie groeiende. "Velen menen dat de wereldwijde immigratie de culturele verscheidenheid binnen landen heeft vergroot en, zoals sommigen beweren, de sociale eenheid van die gemeenschappen heeft verstoord", aldus de professor. Hij betoogt dat de problemen van immigratie en multiculturaliteit inderdaad onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. De kernstelling van zijn voordracht is dan ook: hoe immigratie multiculturaliteit verwekt en sociale samenhang vermindert.

Aruba is een bijzonder geval, met een bevolking waarvan naar schatting eenderde buiten de landsgrenzen is geboren.

BIJZONDER

Gowricharn, zelf oorspronkelijk afkomstig uit Suriname, geeft toe dat Aruba een bijzonder geval is, met een bevolking waarvan naar schatting eenderde buiten de landsgrenzen is geboren. "De problemen die daardoor zijn ontstaan zijn echter niet toe te schrijven aan een van beide groepen. Inderdaad heeft de aanwezigheid van immigranten een verstorende invloed op de eenheid binnen de maatschappij. Evenzeer is echter de manier waarop de autochtone bevolking reageert op de nieuwkomers van invloed. En zeker niet in het minst het voorkomen van allerlei andere problemen, die geen relatie hebben met immigratie, maar in de volksmond wel worden toegeschreven aan immigranten."

Hij dringt er echter op aan vooral niet te vergeten dat de immigratie op Aruba in principe de oplossing was voor het probleem van te weinig arbeidskrachten, en geen los probleem dat zomaar ontstaan is. Zelfs nu door de omvang van de groep immigranten een duidelijk stempel op de gemeenschap wordt gedrukt, meent hij dat de immigratie niet in een negatief daglicht moet worden gesteld. Daarbij voert hij aan dat het werk dat de immigranten verzetten op zich ook weer leidt tot een toename van de werkgelegenheid.

Gowricharn pleit dan ook voor een genuanceerde kijk op 'de immigrant'. Hij noemt het voorbeeld van een grote groep Indiase en Chinese zakenlieden die naar Aruba is gekomen in het verleden. "Zij brachten hun handelgeest, hun kapitaal en hun internationale netwerken mee. Per saldo grote winst voor Aruba." Ook wijst hij op de aanzienlijke aantallen middel- en hoogopgeleide mensen uit bijvoorbeeld Suriname, die zich op Aruba hebben gevestigd, met alle voordelen voor het eiland van dien.

Aruba is de afgelopen decennia geconfronteerd met een hoge immigratie, terwijl andere eilanden in het Caribisch gebied juist te maken hebben met het vertrek van hun bewoners.

FLOATING

Gowricharn zet ook vraagtekens bij de ogenschijnlijke wet van Meden en Perzen dat de oorspronkelijke bewoners altijd op hun eiland willen blijven wonen en dat immigranten nooit meer weg willen. Hij pleit voor een benadering waarbij sprake is van een *floating population*, een bevolking bestaande uit de komende en gaande mens. "Maak serieus werk van vermindering van de netto immigratie, Aruba is tenslotte een eiland met duidelijke capaciteitsgrenzen. Ga daarbij wel uit van een samenhangend beleid van immigratie en emigratie."

Dat dit weliswaar vooruitstrevend maar zeker niet onmogelijk is, baseert Gowricharn op de steeds verdergaande mobiliteit van de mens en de ontwikkeling van de technologie, waardoor mensen veel makkelijker contacten onderhouden met hun familie in het vaderland.

Wat kan de overheid doen om een floating population te bereiken? De professor geeft een aantal voorbeelden. "Werk aan het niveau van het onderwijs en de opleidingen. Wanneer er voldoende hoogopgeleide Arubanen zijn, heb je minder import uit Nederland nodig. Zorg voor wet- en regelgeving die het mensen gemakkelijker maakt om te komen en te gaan. Als iemand weet dat hij weer terug mag komen, zal hij minder moeite hebben met een tijdelijke verblijfsvergunning."

CRIMINALITEIT

Gowricharn verbindt overigens wel een ernstige waarschuwing aan zijn pleidooi. "Een van de donkere kanten van transnationale gemeenschappen is dat deze gemakkelijk ten prooi vallen aan internationale criminele netwerken. Dit groeiende probleem vereist complexere structuren dan eenvoudige grenscontroles. Een overheid zal daar wel op moeten inspelen." Een ander probleem is discriminatie op de werkvloer, doordat de immigranten zich vaak niet georganiseerd hebben. "Sociale uitsluiting van immigranten voor bepaalde banen of lagere betaling aan immigranten, zal niet alleen de belangrijke peiler van gelijke rechten en sociale rechtvaardigheid ondermijnen. Het zal ook leiden tot een onderklasse van immigranten die mogelijk de sociale orde zal ontwrichten, wanneer immigranten consequent onrechtvaardig worden behandeld."

"Immigratie eist ook het nodige op het gebied van huisvesting, arbeidsmarktbeleid, de systemen van volksgezondheid en van onderwijs, allerlei voorzieningen op gebieden zoals religie, recreatie, verkeer en noem ze maar op. Het falen van beleid op deze gebieden zal de negatieve aspecten van immigratie versterken. Is dit niet een perfecte manier om de immigranten de schuld te geven van binnenlands falen?", waagt de professor zijn gehoor voor te leggen.

DEMOCRATIE

Om immigratie en integratie tot een positief geheel te smeden beveelt Gowricharn democratie aan. Grondvoorwaarde daarvoor is gelijkheid voor alle burgers: gelijke wettelijke rechten, ook voor nieuwkomers en voor mannen en vrouwen. Ook op het gebied van het kiesrecht, zowel passief als actief, moeten immigranten kunnen meetellen. Uiteraard worden er plichten gekoppeld aan deze rechten. Immigranten moeten leren hoe men in het gastland gewend is zich te gedragen in de politiek en in het publieke debat. Een voorbeeld daarvan is de acceptatie van gelijke rechten voor vrouwen en homoseksuelen en de vrijheid van godsdienst. Overigens maakt de professor op deze punten een voorbehoud voor zover het tijdelijke landgenoten betreft.

Daar tegenover staat dat de 'eigen' bevolking de plicht heeft open te staan voor de cultuur van de ander. "Geef hen de ruimte om binnen hun eigen gemeenschap hun eigen cultuur te uiten. Wanneer er echter sprake is van een gemeenschappelijk terrein, gelden daar de regels van het gastland."

Gowricharn pleit voor een open discussie over hoe om te gaan met mensen die afkomstig zijn uit een ander land. Zowel de oorspronkelijke inwoners als de immigranten moeten kunnen meedoen aan deze discussie. Pas dan kan er een voedingsbodem gekweekt worden voor wederzijds begrip en respect.

Om dat laatste te ondersteunen, ziet de professor een belangrijke rol weggelegd voor de media. "Niet dat die het nieuws maken, maar door de keuzes en de manier van verslag doen, kan integratie al dan niet worden tegengegaan." Te denken valt daarbij aan het vermelden van een buitenlandse nationaliteit als het om een verdachte gaat, en het niet noemen ervan als het goed nieuws betreft. Overigens geldt dezelfde voorbeeldfunctie voor leerkrachten, kerkleiders, politici, en alle anderen die met woorden groepen mensen bereiken.

Samenvattend geeft Gowricharn aan dat zijns inziens sociale integratie van mensen zou moeten plaatsvinden in een democratische context. Daarbinnen is de beste voedingsbodem te vinden voor sociale samenhang. Het al te zeer streven naar nationalisme schendt in zijn ogen de rechten van de mensen die op die manier worden benadeeld. "Het democratisch perspectief richt zich op waarden in plaats van staten. Het zijn immers de waarden die de eenheid vormen binnen de diversiteit van mensen in een gemeenschap."